

# Utrikesutskottets yttrande 2022/23:UU3y

## Vissa rymdfrågor

---

### Till utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet beslutade vid sitt sammanträde den 13 april att ge utrikesutskottet tillfälle att senast den 13 april yttra sig över motion 2022/23:1767 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 5.

Den 14 mars lämnade Rymdstyrelsen och Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI information till utskottet om rymdfrågor ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv. Den 21 mars lämnade departementsråden Ditte Egnell och Anna Hammarlund Blixt, båda från Utrikesdepartementet, information om EU:s rymdpolitik.

Utskottet föreslår att utbildningsutskottet avstyrker motionen. I yttrandet finns en avvikande mening (SD).

# Utskottets överväganden

## Motionen

I kommittémotion 2022/23:1767 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 5 betonas vikten av att utveckla det säkerhetspolitiska samarbetet i rymden bl.a. för att skapa en rymdlägesbild.

## Utskottets ställningstagande

### *Bakgrund*

Den 10 mars 2023 presenterade EU-kommissionen och den höga representanten Josep Borell förslag till en ny europeisk rymdstrategi för säkerhet och försvar i form av ett gemensamt meddelande (JOIN (2023) 9). Strategin understryker EU:s åtagande att skydda sina säkerhetsintressen och samtidigt förhindra kapprustning i yttre rymden och påskynda synergier mellan rymden, säkerheten och försvaret.

Rymdstrategin är en del av genomförandet av EU:s strategiska kompass som antogs av ministerrådet i mars 2022 (7371/22). Den strategiska kompassen utstakar prioriterade områden inom ramen för EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik, i vilken rymden definieras som ett av tre prioriterade områden dit EU vill rikta särskilda resurser.

Rymdstrategin innefattar förslag inom fem övergripande områden:

- EU:s medlemsstater ska utveckla en gemensam definition och förståelse av rymdhot.
- Resiliensen hos EU:s rymdtjänster och rymdsystem ska stärkas.
- EU ska bättre nyttja sina rymdtillgångar för säkerhet och försvar, vilket innebär att man vill se en förbättring av synergieffekter mellan EU:s rymdprogram, försvars- och säkerhetsaktörer, särskilt vad gäller forskning och utveckling. Det finns ett antal olika förslag med detta syfte.
- Fokus på hur EU kan öka sin förmåga att svara på rymdhot.
- Samverkan med andra parter, framför allt Nato, FN och USA ska främjas.

### *Ställningstagande*

Utskottet välkomnar att EU tagit initiativ till en ny europeisk rymdstrategi för säkerhet och försvar som erkänner den strategiska betydelsen av rymden och som förhåller sig till de utmaningar som finns. Utskottet konstaterar att rymden blir en allt viktigare domän inom EU, inte minst för Sverige som är den enda medlemsstaten i EU som har uppskjutningskapacitet av satelliter på europeiska fastlandet.

Vid Utrikesdepartementets föredragning för utskottet redovisades de ingångsvärden som Sverige angett inför framtagandet av strategin. Sverige har förespråkat en väl avvägd strategi för att

- förebygga och skydda mot antagonistiska handlingar och främja internationell samverkan på rymdområdet
- säkerställa att medlemsstaternas exklusiva kompetens för nationell säkerhet och försvar respekteras
- strategin ska beakta olika åtgärder för att bemöta hela spektrumet av identifierade hot och faror mot europeisk rymdinfrastruktur, inklusive nyttjandet av dess tjänster.

Sverige har därutöver förespråkat en strategi där samarbete med olika partner främjas närhelst det är möjligt för att undvika konkurrens- och innovationshämmande inlåsnings. Sverige har också förespråkat en strategi som bejaktar samverkan och koordinering med relevanta internationella organisationer och stater.

Det framgick också av föredragningen att Sverige betonat att strategin ska vara i linje med existerande folkrätt, gå hand i hand med såväl EU:s befintliga positioner på rymdområdet som den policyutveckling i fråga om rymdsäkerhet, hot och normer som pågår framför allt i FN. Med sitt fokus på den strategiska betydelsen av rymden kan strategin utgöra ett säkerhetspolitiskt instrument som stärker EU:s trovärdighet som rymdaktör. Vidare framgick att regeringen ser positivt på samverkan mellan EU och Nato på rymdområdet och anser att rymdbasen Esrange kan utgöra en strategiskt viktig resurs för oberoende uppskjutningsförmåga inom EU. Regeringen betonar också vikten av att medlemsstaternas exklusiva kompetens för nationell säkerhet och försvar respekteras.

Utskottet noterar att ett arbete pågår i Regeringskansliet för att analysera meddelandet och ta ställning till de förslag som framförts. Den formella behandlingen av strategin kommer att genomföras under det spanska ordförandeskapet hösten 2023. Utskottet står bakom de ingångsvärden inför förhandlingarna som redovisats ovan och ser fram emot att återkomma till frågan enligt gängse rutiner när regeringens ställningstaganden inför kommande rådsmöten bereds i riksdagen.

Utskottet noterar också att det finns ett antal internationella processer för att hantera hot och utmaningar i rymden. Ryssland och Kina driver sedan länge frågan om ett rättsligt bindande avtal för att förhindra kapprustning i yttre rymden, sk. Paros (Prevention of an Arms Race in Outer Space). Det framgick av Utrikesdepartementets föredragning att några förhandlingar inte har ägt rum, dels på grund av bristande internationellt stöd för ansatsen med ett juridiskt bindande avtal, dels på grund av den mångåriga låsningen i FN:s nedrustningskonferens i Genève där frågan är tänkt att förhandlas. FN-arbetet bedrivs i stället på basis av resolutioner som läggs fram inom ramen för generalförsamlingen. Hösten 2021 antogs på initiativ av Storbritannien en

resolution<sup>1</sup> som ledde till att av en s.k. öppen arbetsgrupp (Open-Ended Working Group, OEWG) inrättades med uppgift att minska hot i rymden genom normer, regler och riktlinjer för ansvarsfullt uppträdande.

Det framgick även av föredragningen att arbetet i OEWG löper på under 2023 med ambitionen att enas om rekommendationer kring normer, regler och riktlinjer för ansvarsfullt uppträdande i rymden. EU, inklusive Sverige, utesluter inte att ett juridiskt bindande avtal kan komma att aktualiseras i framtiden, men bedömer att den mest framkomliga vägen för att minska hot och utmaningar i yttre rymden i nuläget är att komma överens om politiskt bindande normer, regler och riktlinjer för ansvarsfullt agerande. Utskottet instämmer i denna bedömning.

Med hänvisning till pågående arbete föreslår utskottet att utbildningsutskottet avstyrker kommittémotion 2022/23:1767 (SD) yrkande 5.

Stockholm den 13 april 2023

På utrikesutskottets vägnar

*Aron Emilsson*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Aron Emilsson (SD), Morgan Johansson (S), Olle Thorell (S), Margareta Cederfelt (M), Linnéa Wickman (S), Håkan Svenneling (V), Magnus Berntsson (KD), Kerstin Lundgren (C), John E Weinerhall (M), Jacob Risberg (MP), Stefan Olsson (M), Johan Büser (S), Katarina Tolgfors (M), Azra Muranovic (S), Rasmus Giertz (SD), Fredrik Saweståhl (M) och Martin Melin (L).

<sup>1</sup> Sverige röstade för resolutionen.

# Avvikande mening

## Vissa rymdfrågor (SD)

Aron Emilsson (SD) och Rasmus Giertz (SD) anför:

Den kraftigt försämrade säkerhetspolitiska situationen och det ökade västliga säkerhetspolitiska samarbetet, bl.a. Sveriges förväntade anslutning till Nato, aktualiserar behovet av att utveckla de säkerhetspolitiska samarbeten som berör rymddomänen. Det handlar bl.a. om samarbeten för att få tillgång till en militär rymdlägesbild genom datadelning och merutnyttjande av sensorer, skydda rymdresurser samt försvåra informationsinhämtning riktad mot Sverige.